

Didactische inzet van video in de opleiding Pedagogiek

Rapportage van de tweede iteratie van het herontwerp
van het curriculumonderdeel 'Literatuurstudie'

Teaching, Learning & Technology

Estella Griffioen
Marian de Jager
Zac Woolfitt
Jos Fransen

Juli 2018 / Final

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
1. Inleiding	4
1.1 Aanleiding en achtergrond	4
1.2 Onderwerp, doel en vraagstelling	4
1.3 Relevantie en afbakening	4
1.4 Randvoorwaarden, beperkingen en uitgangspunten.....	5
2. Methodologie	5
2.1 Typering van het onderzoek	5
2.2 Participanten, onderzoeksvragen en instrumentatie.....	5
2.3 Procedures voor dataverzameling en aanpak data-analyse	6
2.4 Validiteit en betrouwbaarheid	6
2.5 Ethische kwesties.....	7
3. Resultaten.....	7
3.1 Vooronderzoeksfase	7
3.2 Ontwerpfase	7
3.3 Uitvoering	8
3.4 Ervaren bruikbaarheid en effectiviteit van het ontwerp.....	9
Verbetersuggesties voor het ontwerp	10
4. Conclusies en aanbevelingen.....	11
4.1 Ontwerp, uitvoering en relevantie	11
4.2 Ervaren bruikbaarheid	12
4.3 Ervaren effectiviteit	12
4.4 Verbetersuggesties en aanbevelingen	12
4.5 Reflectie op de conclusies in het licht van de onderzoeksvraag.....	14
Referenties	15
Bijlage 1 Vragenlijst studenten [fragment]	16
Bijlage 2 Ontwerp onderdeel 'Literatuurstudie' [fragment]	17

Samenvatting

Achtergrond en aanleiding. De opleiding Pedagogiek (Inholland domein Gezondheid, Welzijn & Sport) heeft in de afgelopen jaren de ontwikkeling van het recent vernieuwde curriculum voortgezet. De ontwikkeling is vooral gericht op didactische inzet van video in het kader van het vormgeven aan activerende didactiek. De opleiding Pedagogiek is bij de inzet van video gewend om te spreken van weblectures. De opleiding wordt aangeboden in Amsterdam en het docententeam is gemotiveerd om het onderwijs verder te vernieuwen.

Aanleiding voor de tweede iteratie van het herontwerp zijn de aanbevelingen die voortvloeien uit de resultaten van de eerste iteratie en de kans die de betrokken pionier als docent zien om tijdens lessen interactiever met de studenten aan het werk te gaan door het beredeneerd inzetten van weblectures. Daarnaast willen docenten hiermee studenten faciliteren en activeren om in eigen tijd en op een zelfgekozen plaats de benodigde kennis te verwerven. Nu de beide onderwijsseenheden tweemaal zijn aangeboden, werd besloten tot herontwerp van het onderwijsonderdeel 'Literatuurstudie' met doorontwikkeling van de didactische invulling van contacturen.

Centrale vraag. Hoe ziet het didactisch ontwerp van onderwijsseenheid 'Literatuurstudie' als onderdeel van de conceptuele leerlijn in jaar 1, blok 3 in de opleiding Pedagogiek eruit, waarin beoogd wordt met de inzet van weblectures en een andere invulling van contacttijd bij te dragen aan activering van de student en versterking van de interactie tussen docent en student, en waarbij de docent zich eigenaar voelt van het ontwerp en zich ook in staat acht het ontwerp in de praktijk te realiseren?

Kenmerken ontwerp. De kenmerken van het ontwerp voor 'Literatuurstudie' zijn: de docent licht de werkwijze met weblectures toe en maakt verwachtingen naar studenten duidelijk (1); studenten bekijken individueel voor elke les één weblecture (voor één les twee weblectures) (2); in de les kunnen vragen worden gesteld over de weblecture, werken studenten in groepen aan opdrachten en is de docent voor ondersteuning beschikbaar (3).

Evaluatie. In de evaluatiefase werd gekeken of het ontwerp is uitgevoerd zoals was bedoeld. Het ontwerp werd daarnaast geëvalueerd met betrekking tot ervaren bruikbaarheid en effectiviteit en verbeter suggesties werden geïnventariseerd.

Resultaten. Resultaten uit het onderzoek naar de eerste iteratie zijn vertaald naar verbeterpunten voor deze tweede iteratie. In de vooronderzoeksfase van deze tweede iteratie is kennis uit de literatuur gebruikt om de implicaties van de inzet van video te beredeneren. In de ontwerpfase is het ontwerp samen met de pionier op basis van de verbeterpunten aangepast en afgestemd op de actuele context waarbinnen het ontwerp wordt uitgevoerd. De belangrijkste kenmerken van het deze tweede iteratie van het ontwerp zijn de koppeling van de weblectures aan de lesinhouden en de inzet van activerende werkvormen tijdens de les. De pionier heeft zich verdiept in de literatuur die door het lectoraat beschikbaar werd gesteld. Er hebben twee ontwerpmomenten plaatsgevonden: één voorafgaande aan de lessen en één tijdens de derde lesweek van de. In de evaluatiefase is nagegaan of het verbeterde ontwerp is uitgevoerd zoals bedoeld en hoe het ontwerp door de eindgebruikers wordt beoordeeld op bruikbaarheid en effectiviteit. Hierbij werden verbeterpunten geïnventariseerd. Uit de evaluatie bleek dat het ontwerp is uitgevoerd zoals bedoeld.

Conclusies. Behalve dat het verbeterde ontwerp is uitgevoerd zoals bedoeld kan worden geconcludeerd dat het ontwerp door de docent als bruikbaar werd gekarakteriseerd en dat in de perceptie van studenten het een effectief ontwerp is. Als verbeter suggesties werden de volgende aspecten genoemd:

Verbetersuggesties met betrekking tot de bruikbaarheid: besteed tijdens lessen meer tijd aan de opdrachten, spreek studenten aan wanneer ze de weblectures niet hebben bekeken en maak het bekijken ervan 'verplicht', stimuleer het bieden van ondersteuning door sterkere studenten aan zwakkere of achterlopende studenten, maak een weblecture waarin de opdracht wordt toegelicht, en stel voorbeelden beschikbaar van opdrachten uit eerdere jaren.

Verbetersuggestie met betrekking tot de effectiviteit: Ontwikkel een docentenhandleiding om de overdracht naar en afstemming tussen docenten te bevorderen.

Verbetersuggesties met betrekking tot randvoorwaarden in relatie tot het ontwerp: Laat het OER en de studiehandleiding van de module op elkaar aansluiten met betrekking tot aanwezigheidsplicht, plaats een lijst met links (werkend) naar de weblectures in de ELO, controleer periodiek de werking van de links, geef aan wat het beoogde doel van deze manier van lesgeven is, en train studenten in het omgaan met de weblectures.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en achtergrond

De opleiding Pedagogiek in het Inholland domein Gezondheid, Sport en Welzijn heeft in het studiejaar 2014-2015 het curriculum vernieuwd en in het studiejaar 2015-2016 is die vernieuwing doorgezet met de didactische inzet van video binnen twee onderwijseenheden. Deze inzet van video geeft vorm aan activerende didactiek. In het studiejaar 2016-2017 werd een tweede iteratie uitgevoerd waarbij de focus lag op de inbedding van de video tijdens de contactmomenten. De opleiding Pedagogiek wordt aangeboden in Amsterdam en het team is gemotiveerd om het onderwijs verder te vernieuwen.

Aanleiding van dit herontwerp zijn de resultaten en een conclusies van het onderzoek dat in studiejaar 2015-2016 is uitgevoerd. Daarin is geconcludeerd dat de consistentie in de ontwerpen verhoogd kan worden door de lessen in contacttijd verder uit te werken, gekoppeld aan de weblectures en andere leeractiviteiten.

1.2 Onderwerp, doel en vraagstelling

In het studiejaar 2014-2015 waren de onderwijseenheden 'Literatuurstudie' en 'Ouders en Gezinsopvoeding' (samen: de conceptuele leerlijn van blok 3, jaar 1) beide onderdeel van een grote curriculumherziening binnen de opleiding Pedagogiek. Tijdens deze curriculumherziening is in eerste instantie ingezet op de inhoud van het onderwijs. Nu beide onderwijseenheden tweemaal zijn aangeboden (eenmaal aan de september-instroom en eenmaal aan de februari-instroom van 2014-2015), is besloten tot een herontwerp van de didactiek. Object van onderzoek is het herontwerp van de onderwijseenheid 'Literatuurstudie' uit de conceptuele leerlijn. In deze tweede iteratie richt het herontwerp zich op de invulling van de contacturen.

Doel van het onderzoek is samen met betrokken pionier en docent die dit onderwijsonderdeel verzorgt een aangepaste uitwerking met inzet van weblectures (tweede prototype) te genereren en te testen, met daarbij een 'betere' invulling van de contacturen, opdat het leidt tot actieve betrokkenheid van de studenten bij het onderwijs. De weblectures uit de eerste iteratie zijn hierbij niet aangepast.

Actieve betrokkenheid en participatie van studenten in leeractiviteiten moet vanzelfsprekend zijn en studenten moeten daartoe niet alleen worden verleid (Griffioen, 2016), het didactisch ontwerp moet het onaantrekkelijk maken voor studenten om niet te participeren (onontkoombaar maken van actieve deelname). Daarmee wordt bijgedragen aan de ontwikkeling van een professionele attitude en het zelfsturend vermogen van de student. De inzet van video wordt hierbij gezien als een belangrijk instrument in de didactische aanpak dat effect heeft op leeropbrengsten mits video beredeneerd wordt ingezet en de inzet is ingebed in een didactische strategie.

Centrale vraagstelling is: Hoe ziet het didactisch ontwerp van onderwijseenheid 'Literatuurstudie' als onderdeel van de conceptuele leerlijn in jaar 1, blok 3 in de opleiding Pedagogiek eruit, waarin beoogd wordt met de inzet van weblectures en een andere invulling van de contacttijd bij te dragen aan de activering van de studenten en versterking van interactie tussen docent en student, en waarbij de docent zich eigenaar voelt van het ontwerp en zich ook in staat acht het ontwerp in de praktijk te realiseren?

1.3 Relevantie en afbakening

Het onderzoeksproject richt zich op de onderwijseenheid 'Literatuurstudie' in de conceptuele leerlijn van de opleiding Pedagogiek. Het betreft in dit geval voltijdstudenten van de vierjarige bacheloropleiding Pedagogiek, locatie OZW Amsterdam. Het onderzoek is uitgevoerd op basis van een tweede iteratie van het prototype in het onderwijs in de periode februari – april 2017. Randvoorwaarde was dat de uitvoering van het curriculum binnen de beschikbare tijd mogelijk moest plaatsvinden. Het onderzoek is relevant omdat het zich richt op een ervaren probleem in de genoemde leerpraktijk waar weblectures kansen lijken te bieden. Het probleem bij het curriculumonderdeel is exemplarisch voor dit type onderwijsonderdelen bij de opleiding Pedagogiek. Daarmee kan het ontwerp als voorbeeld dienen voor het ontwerp van vergelijkbare curriculumonderdelen. De aanpak en het ontwerp kunnen vervolgens inspirerend zijn voor andere opleidingen in de hogeschool.

Het betreft een onderzoek naar een contextspecifiek herontwerp en dat impliceert dat het herontwerp aansluit bij de condities en randvoorwaarden die gelden in de gegeven context, bij de didactische visie van de opleiding,

en bij de beschikbare middelen en expertise. Daarmee is het ontwerp, evenals de kennis over de werking ervan in de gegeven context, niet onverkort te vertalen naar andere opleidingen. Het kan wél als de basis dienen voor een herontwerptraject van vergelijkbare curriculumonderdelen in een andere opleiding. Het onderzoeksteam Teaching, Learning & Technology verzamelt de gegeneerde kennis uit deze herontwerptrajecten, om daaruit generieke ontwerpprincipes af te leiden die bruikbaar zijn voor vergelijkbare leerpraktijken in de hogeschool.

Bij het onderzoek was een pionier betrokken, die heeft samengewerkt met onderzoekers van TLT en met één betrokken docent. In totaal waren circa 120 studenten Pedagogiek betrokken bij het onderzoek, waarvan 45 studenten een vragenlijst hebben ingevuld. Er is gekozen voor de conceptuele leerlijn in het curriculum van Pedagogiek in periode 3 van het studiejaar 2016-2017, omdat dit in het tijdspad van het onderzoek paste en omdat de inzet van weblectures in de conceptuele leerlijn geschikt leek. De docent van de onderwijseenheid was enthousiast toen zij benaderd werd met de vraag om weblectures te gaan inzetten.

De leerpraktijk 'Literatuurstudie' betreft een groepsopdracht in groepen van ongeveer vier studenten. Hierbij zoeken en bestuderen studenten literatuur, waarna ze als opdracht een paper schrijven. De leerpraktijk neemt één onderwijsperiode in beslag en wordt afgesloten met een beoordeling van het paper. Voor deze leerpraktijk zijn in de eerste iteratie weblectures ontworpen en opgenomen door de docenten, met ondersteuning van de pionier en een medewerker functioneel beheer van 'weblectures Inholland'. In de tweede iteratie is een script voor de lessen 'Literatuurstudie' ontworpen. Het onderzoek richtte zich op het niveau van de leerpraktijk, en vooral op de aansluiting tussen weblectures en de inrichting van contacttijd (lessen).

1.4 Randvoorwaarden, beperkingen en uitgangspunten

Randvoorwaarden zijn dat deze tweede iteratie van het herontwerp past bij de didactische uitgangspunten van de opleiding Pedagogiek en dat het ontwerp uitvoerbaar is binnen de beschikbare capaciteit en middelen.

2. Methodologie

2.1 Typering van het onderzoek

De aanpak kan worden getypeerd als ontwerpgericht onderzoek en dat is een benadering die resulteert in een contextspecifiek ontwerp en kennis over de werking ervan in de gegeven leerpraktijk. Het ontwerp is tot stand gekomen op basis van vooronderzoek, waarin wetenschappelijke kennis over dit type ontwerpen productief is gemaakt binnen de gegeven context om tot een passend ontwerp te komen dat uitvoerbaar is binnen gegeven condities. In de prototypingfase is dat ontwerp in verschillende iteraties getest en geëvalueerd op verwachte en ervaren bruikbaarheid (Gotte & Swager, 2016). De relevantie van het ontwerp is hierbij gebaseerd op eisen die vooraf aan het ontwerp gesteld werden.

De aanpak is mede gericht op brede acceptatie en duurzame implementatie van het herontwerp en dat vereist dat betrokken docent zich eigenaar voelt van het gerealiseerde ontwerp en zichzelf in staat acht dat ontwerp in de praktijk succesvol te implementeren. Om eigenaarschap bij de docent te bevorderen werd zij al in een vroeg stadium betrokken bij het onderzoekstraject.

2.2 Participanten, onderzoeksvragen en instrumentatie

De participanten zijn de pionier, één docent van het onderdeel 'Literatuurstudie' en studenten van de opleiding pedagogiek. Uitgangspunt bij de uitvoering van het onderzoek was de betrokkenheid van de docent op locatie bij het ontwerp vanuit de bereidheid om vanuit een gedeelde visie samen te werken aan een voor haar en voor de gegeven locatie, uitvoerbaar en effectief ontwerp. Vanuit het onderwijsteam werd een pionier geselecteerd die heeft aangetoond in aanleg te beschikken over de eigenschappen van een pionier en zich wil ontwikkelen tot 'change agent' binnen de opleiding. De studenten die deel uitmaakten van de onderwijseenheid en werden begeleid door de docent, maakten eveneens deel uit van de onderzoekspopulatie. Zij werden bevroegd op hun ervaringen met en waardering voor het ontwerp.

Om de centrale vraag te beantwoorden is een vijftal deelvragen geformuleerd; bij elke deelvraag worden de onderzoeksinstrumenten genoemd.

Vooronderzoeksfase

1. Wat kan uit de theorie worden afgeleid met betrekking tot het inzetten van weblectures in het kader van een activerende didactiek? (literatuuronderzoek)
2. Welke specificaties kunnen worden afgeleid uit de context waarin het ontwerp moet functioneren? (empirisch onderzoek: ontwerp sessies, vragenlijst docent)

Ontwerpfase

3. Hoe ziet het (her)ontwerp eruit op basis van de ontwerpeisen uit de vooronderzoeksfase?

Evaluatiefase

4. Is het herontwerp uitgevoerd conform ontwerp? (empirisch onderzoek: vragenlijsten, interview)
5. Wat is de ervaren bruikbaarheid en ervaren effectiviteit van het herontwerp (prototype van het ontwerp) in de perceptie van docenten en studenten? (empirisch onderzoek: vragenlijsten, interview)

Vragenlijsten

Alle studenten die ten tijde van het onderzoek 'Literatuurstudie' hebben gevolgd, zijn gevraagd om een digitale vragenlijst in te vullen. De lijst omvat vooral stellingen waarop gescoord diende te worden op basis van een 5-punts Likertschaal. De stellingen zijn gegroepeerd in de volgende rubrieken: algemeen, ervaren bruikbaarheid en effectiviteit, aansluiting video's en lessen, ervaring met en waardering voor deze aanpak, opmerkingen en suggesties. Daarnaast waren er enkele open vragen.

Interview

Een interview is afgenomen met de uitvoerende docent waarbij de ervaringen, kansen en beperkingen van de tweede iteratie zijn behandeld. De onderwerpen uit het interview zijn afgeleid van het theoretische kader met betrekking tot activerende didactiek, video in het onderwijs en de inzet van technologie. Daarnaast kwamen besprekpunten aan de orde die zijn gerelateerd aan de specifieke kenmerken van het ontwerp en de context. De meest opvallende resultaten uit de vragenlijsten voor docenten en studenten werden tevens besproken.

2.3 Procedures voor dataverzameling en aanpak data-analyse

De vragenlijst is opgesteld in Google Forms en via een hyperlink ontsloten. De vragenlijst voor de studenten is online afgenomen aan het eind van de uitgevoerde leerpraktijk. Het interview met de betrokken docent vond plaats voor verwerking van de data van de vragenlijst voor de studenten. Het interview duurde 30 minuten en is opgenomen met audioapparatuur. Hiervan is een samenvattend verslag opgesteld dat voor membercheck is aangeboden aan de betrokken docent. De kwantitatieve data van gesloten vragen en stellingen op een 5-punts-Likertschaal uit de vragenlijsten zijn bewerkt en geanalyseerd. De kwalitatieve data zijn gecodeerd op basis van uit de theorie afgeleide aspecten en gerubriceerd naar uit ontwerp-specificaties afgeleide rubrieken. Alle data van gesloten vragen en stellingen uit de vragenlijsten werden bewerkt en geanalyseerd. Bij de rapportage werd met name gekeken naar frequenties en spreiding en de trends die daarmee zichtbaar werden. Het interview is getranscribeerd.

2.4 Validiteit en betrouwbaarheid

Validiteit verwijst naar de juistheid van metingen en richt zich op de vraag of wordt gemeten wat beoogd werd te meten. Validiteit staat onder druk als sprake is van systematische fouten en dat wordt medebepaald door de robuustheid van de opzet en concretisering van het onderzoek. Betrouwbaarheid verwijst naar stabiliteit van metingen en richt zich op de vraag of een meting herhaalbaar is en dan weer tot dezelfde resultaten leidt. De betrouwbaarheid staat onder druk als sprake is van toevallige fouten en dat kan voorkomen worden door een zorgvuldige, navolgbare en eenduidige uitvoering van het onderzoek. In het onderliggende type onderzoek gaat validiteit voor betrouwbaarheid omdat van herhaalbaarheid van metingen niet of nauwelijks sprake kan zijn. Validiteit werd in dit onderzoek versterkt door de grondige, theoretische inbedding van het onderzoek, door triangulatie van methoden en onderzoekers, en door een representatieve selectie van respondenten. Verder werden bedreigingen van validiteit en betrouwbaarheid gereduceerd door het vastleggen van de data uit het interview op geluidsdragers, en door het uitvoeren van een 'member check'.

2.5 Ethische kwesties

Bij de opzet en uitvoering van het onderzoek werd de Gedragscode Praktijkgericht Onderzoek voor het HBO als leidraad aangehouden (Andriessen, Onstenk, Delnooz, Smeijsters, & Peij, 2010). Studenten zijn geïnformeerd over het gebruik van de data voorafgaand aan het invullen van de vragenlijst en hebben allen toestemming verleend voor het gebruik van deze data in onderzoek.

3. Resultaten

3.1 Vooronderzoeksfase

1. *Wat kan uit de theorie worden afgeleid met betrekking tot het inzetten van weblectures in het kader van een activerende didactiek? (literatuuronderzoek)*
2. *Welke specificaties kunnen worden afgeleid uit de context waarin het ontwerp moet functioneren? (empirisch onderzoek: ontwerpessies, vragenlijst docent)*

De vooronderzoeksfase voor dit onderzoek heeft zich voornamelijk afgespeeld in de periode voorafgaande aan de eerste iteratie. In ontwerpessies van onderzoekers TLT met de pioniers die onderzoek doen naar Teaching, Learning & Video zijn deze beide deelvragen behandeld; daarnaast in gesprekken met onderzoekers TLT en de pionier bij pedagogiek en de betrokken docent.

In de periode van oktober tot en met december 2015 is voorafgaande aan de eerste iteratie in ontwerpessies van onderzoekers TLT, met de zes pioniers die onderzoek doen naar Teaching, Learning & Video, vooral gebruik gemaakt van twee bronnen die een overzicht geven van de mogelijke 'affordances' van video in het onderwijs (Hansch et al., 2015; Koumi, 2013). Ook geven deze inzicht in de verschillende toepassingen van verschillende vormen van video in allerlei contexten. De pioniers kregen ook de beschikking over een uitgebreide literatuurverkenning van het lectoraat TLT (Woolfitt, 2017), en over mastertheses van studenten van de masteropleiding Leren & Innoveren van Inholland die verslag doen van onderzoek naar weblectures (zie: www.inholland.nl/tlt).

In de ontwerpessies is gebruik gemaakt van een ontwerptool in ontwikkeling, een variant van de IBL-designer (Gotte & Swager, 2016), specifiek gericht op het ontwerpen van (onderwijs met) video. Deze ontwerptool helpt de pioniers en docenten na te denken over een probleem in het onderwijs, waarbij beredeneerd gebruik van video kansen kan bieden. Voorafgaande aan de tweede iteratie heeft opnieuw een ontwerpbijsamenkomst met pioniers en onderzoekers van TLT plaatsgevonden. De ontwikkelde weblectures uit het eerste prototype zijn in deze tweede iteratie niet aangepast. In deze tweede iteratie is een script ontwikkeld voor de invulling van de contacttijd. Dit tweede prototype is vervolgens getest en geëvalueerd op bruikbaarheid en effectiviteit. Meer specifiek gaat het om het activeren van studenten voorafgaand aan de contactmomenten via het bekijken van weblectures, waardoor een andere invulling van de contacttijd mogelijk wordt.

3.2 Ontwerpfase

3. *Hoe ziet het (her)ontwerp eruit op basis van de ontwerpeisen uit de vooronderzoeksfase?*

In het ontwerp onderzoek van docent en pionier is een script ontwikkeld voor de uitvoering van de lessen met betrekking tot 'Literatuurstudie' in periode 3. In de periode januari 2017 – april 2017 hebben de pionier, voor de duur van het onderzoek aangesloten bij het lectoraat Teaching, Learning & Technology, en één docent van de opleiding Pedagogiek, samen met onderzoekers TLT gewerkt aan een tweede prototype voor het curriculum onderdeel literatuurstudie. Het ontwerpproces zag er voor 'Literatuurstudie' als volgt uit:

- De pionier heeft de docent vooraf in een semi-gestructureerd interview bevestigd (zie bijlage 4);
- Voor de combinatie weblectures/lessen is door docenten een eerste ontwerp gemaakt (zie bijlage 3);
- De pionier heeft kort na de start van de uitvoering de docent bevestigd over het gebruik van weblectures in combinatie met de herontworpen lessen.

Er hebben twee ontwerpmomenten plaatsgevonden, één voorafgaand aan de lessenreeks en één tijdens de derde lesweek van de lessenreeks

3.3 Uitvoering

Uitvoering herontwerp

4. Is het herontwerp uitgevoerd conform ontwerp?

Vanuit de antwoorden van studenten en de interviewresultaten, wordt een beeld van de uitvoering geschetst.

Er is een interview afgenomen met de uitvoerende docent van het vak 'Literatuurstudie'. Deze docent heeft aangegeven dat alle onderdelen van het vak zijn uitgevoerd zoals in het ontwerp is opgenomen. Aangezien er twee ontwerpmomenten hebben plaatsgevonden, één voorafgaand aan de lessen en één tijdens de eerste vier weken van de lessenreeks, zijn ervaringen van uit de eerste lesweken direct in het tweede ontwerpmoment verwerkt. Er zijn bestaande weblectures ingezet waaronder een vernieuwde weblecture van de bibliotheek van Inholland.

De studentengroep bestaat uit 120 eerstejaars Pedagogiek-studenten, verdeeld over zes klassen. De vragenlijst is aan de volledige studentengroep voorgelegd en 45 studenten (37,5%) hebben deze ingevuld, verdeeld over de zes klassen. De leeftijd van de respondenten liep uiteen van 17 tot 30 jaar. De vragen zijn op een ordinale Likertschaal afgenomen en getransformeerd naar een dichotome schaal waarbij de waardes 4 en 5 in ja/goed zijn omgezet en de waardes 1 en 2 in nee/niet goed zijn omgezet. De waarde 3 'neutraal' is in de tabellen niet weergegeven waardoor het totaalpercentage niet altijd optelt tot 100%.

Bekijken van weblectures

Uit de resultaten van de vragenlijsten die onder studenten is uitgezet, komen de volgende punten naar voren:

- 3 van de 45 respondenten geven aan alle weblectures bekeken te hebben;
- 17 van de 45 respondenten geven aan alle zeven lessen bijgewoond te hebben;
- 45 van de 45 respondenten geven aan tenminste twee lessen bijgewoond te hebben;
- 45 van de 45 respondenten geven aan minimaal één weblecture bekeken te hebben.

Uit de analyse van het interviewtranscript met de uitvoerende docent komt een aantal punten naar voren:

- De docent heeft ervaren dat er per klas wisselend naar de weblectures is gekeken: klas C en D hebben bij de vraag van de docent of ze de weblectures bekeken hebben, aangegeven deze over het algemeen niet te kijken. klas A en B hebben bij de vraag van de docent aangegeven de weblectures wel te bekijken, waar klas E en F gespreid op deze vraag heeft geantwoord;
- De studenten hebben de weblectures die ze hebben bekeken als nuttig ervaren;
- Het is niet helder op welk moment de studenten de weblectures hebben bekeken en of er een relatie is tussen het bekijken van de weblectures en kenmerken van de student;
- Er ontbreekt een weblecture over het schrijven van de eindopdracht.

Invulling van de lessen

Uit de analyse van de data uit het interview met de uitvoerende docent komen volgende punten naar voren:

- De lessen zijn gestart met een werkvorm die teruggrijpt op de inhoud van de weblecture die voorafgaande aan de les bekeken moest worden;
- De overlap tussen verschillende lessen zijn geminimaliseerd en waar nodig uit de PowerPoint verwijderd;
- Aanwezigheid tijdens de lessen is niet verplicht gesteld evenals het bekijken van de weblectures.

Het ontwerp is uitgevoerd conform de tweede iteratie van het ontwerp. Studenten werden geacht voorafgaand aan de lessen de weblectures bekeken te hebben en de uitgevoerde opdrachten mee te nemen naar de les. De weblectures zijn gebruikt zoals ontwikkeld bij de eerste iteratie. Eén weblecture is vervangen door een nieuwe en aangepaste versie van de bibliotheek van Inholland. Het herontwerp van de lessen was de focus van deze iteratie waarbij werkvormen zijn ontworpen die aansluiten op de weblectures. Het gegeven dat dit vak in deze periode door één docent is gedoceerd, heeft bijgedragen aan een eenduidige uitvoering van het ontwerp.

3.4 Ervaren bruikbaarheid en effectiviteit van het ontwerp

5. Wat is de ervaren bruikbaarheid en ervaren effectiviteit van het herontwerp (prototype van het ontwerp) in de perceptie van docent en studenten?

Bekijken van de weblectures

In tabel 1 wordt een overzicht gegeven van de trends in de antwoorden op een aantal stellingen over ervaren effectiviteit van de weblectures.

Tabel 1. Ervaren effectiviteit van de weblectures.

Ervaren effectiviteit van de weblectures	Ja	Nee
de weblectures zijn een verrijking bij het studeren	27%	11%
De weblectures helpen om de leerstof beter te begrijpen	44%	18%
De weblectures helpen om de leerstof beter toe te passen	42%	11%
De weblectures helpen bij het schrijven van het eindrapport	53%	13%

In tabel 2 wordt een overzicht gegeven van de trends in de antwoorden op de stellingen over de aansluiting van de weblectures op de lessen.

Tabel 2. Aansluiting van de weblectures op de lessen.

Aansluiting van de weblectures op de lessen	Ja	Nee
Weblecture Vraagstelling	38%	7%
Weblecture Zoeken van literatuur	51%	4%
Weblecture Bibliotheek Inholland	27%	16%
Weblecture Analyseren van informatie	40%	2%
Weblecture Schrijven van een onderzoeksrapport	27%	7%
Weblecture APA verwijzen	38%	13%

Uit de analyse van de data uit het interview met de uitvoerende docent komen de volgende punten naar voren:

- De docent denkt dat met name de mogelijkheid van met meermaals bekijken van een weblecture het leerproces van de student stimuleert;
- In de eindopdracht is de verwachting dat niet alle studenten de weblectures zullen gebruiken omdat ze de opdracht minder serieus nemen.

Invulling van de lessen

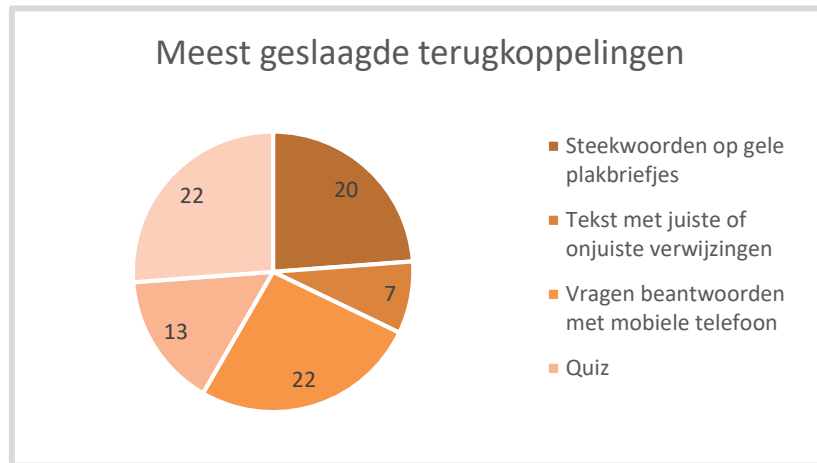
Tabel 3. Ervaren effectiviteit van de lessen.

Ervaren effectiviteit van de lessen	Ja	Nee
De lessen zijn een verrijking van het leerproces	62%	13%
De activiteiten tijdens de lessen hielp om de leerstof beter te begrijpen	60%	16%
De activiteiten tijdens de lessen hielp om de leerstof beter toe te passen	53%	11%
De activiteiten tijdens de lessen gaan helpen bij het schrijven van de eindopdracht	58%	7%
De terugkoppeling tijdens de les naar de weblectures is geslaagd	40%	13%

Tabel 4. Waardering van deze nieuwe aanpak.

Waardering van deze nieuwe aanpak	Goed Ja	Niet goed Nee
Inzet van weblectures bij dit onderdeel	58%	16%
Het aantal weblectures	51%	16%
Het aantal lessen bij dit onderdeel	44%	27%
De combinatie van lessen en weblectures	53%	7%
De balans tussen het aantal weblectures en de activiteiten in de colleges	24%	9%
De verwachting dat de combinatie weblectures en lessen bijdraagt aan een beter leerresultaat	44%	9%
De manier waarop de docent tijdens de les terugkwam op de weblectures was prettig	47%	11%
Voelt zich meer betrokken bij de leerstof door de combinatie weblectures en lessen	47%	11%
Het voorafgaande aan de les bekijken van weblectures is een logische volgorde	29%	20%
De combinatie weblectures en lessen helpt bij het actief volgen van deze onderwijseenheid	38%	13%
De combinatie weblectures en lessen helpt bij het beter begrijpen van de leerstof	44%	9%
De combinatie weblectures en lessen helpt bij het toepassen van de leerstof	44%	11%

over het noteren van steekwoorden op post-it memo's en het maken van een mind-map op het bord.

Figuur 1. Meest geslaagde terugkoppelingen.

Figuur 2 laat zien dat 87% van de respondenten deze werkwijze met 6 of hoger waarderden (figuur 2).

Figuur 2. Waardering van deze werkwijze.

Uit de analyse van het transcript van het interview met de docent komen de volgende punten naar voren:

- De uitvoerende docent vindt dat de opdrachten ondersteunend zijn in het leerproces van dit vak;
- De activerende werkvormen waarbij de studenten fysiek in beweging komen werken activerend;
- De opdrachten hebben een activerende en motiverende invloed op de studenten;
- Afwisseling in werkvormen heeft in de lessen voor een hoog energieniveau gezorgd onder studenten.
- De docent refereert naar eerder uitgevoerde opdrachten in de lessen om de voorkennis te activeren;
- De docent heeft de overlap tussen verschillende lessen en tussen lessen en opdrachten uit de PowerPoint slides gehaald waardoor de contacttijd effectiever benut is;
- De docent geeft aan dat de opdrachten een positieve invloed hadden op de motivatie van studenten.

Verbetersuggesties voor het ontwerp

6. Welke verbeteringen in het ontwerp kunnen volgens betrokkenen worden doorgevoerd?

In tabel 5 en 6 worden verbetersuggesties voor weblectures, lesinhoud en lesorganisatie genoemd. Daarbij wordt aangegeven of het een verbetersuggestie van de student of docent betreft en is door middel van de kleur aangegeven of het één (licht) of meer respondenten (donker) betreft die de suggestie hebben gedaan.

Tabel 5. Verbetersuggesties voor de weblectures.

Verbetersuggestie	Studenten	Docenten
Ontwikkel een nieuwe weblecture waarin de inhoud en opbouw van de opdracht wordt toegelicht.		1
Controleer de link van weblecture 2.		1
De weblectures volgend jaar in de huidige vorm opnieuw gebruiken.		1
De weblecture over de opbouw van een wetenschappelijk artikel delen met andere opleidingen.		1
De theorie uit de weblecture niet tijdens de les herhalen.	2	
De lengte van de weblectures beperken.	1	
Weblectures opnemen met docent met prettige stem die duidelijk en vlot door de stof heengaat.	1	
Meer visuele beelden opnemen in de weblectures.	1	

Tabel 6. Verbetersuggesties voor de lesinhoud en -organisatie.

Verbetersuggestie	Studenten	Docenten
Ontwikkel een docentenhandleiding.		1
Neem notities op in de notitie pagina's van MS PowerPoint.		1
Bepaal of aanwezigheid verplicht moet worden en voer dit door in OER en studiehandleiding.		1
Bij verplichte aanwezigheid, ontwikkel een vervangende opdracht.		1
Niveau van de opdrachten ophoog brengen; ze werden dooreen1 student als kinderachtig ervaren.	1	
Meer tijd reserveren voor de uitwerking van opdrachten tijdens de les.	2	
Overlegmomenten en intervisiemomenten inbouwen met de projectgroep.	2	
Ondersteuning in het vinden van bronnen verhogen.	1	

4. Conclusies en aanbevelingen

4.1 Ontwerp, uitvoering en relevantie

Deze tweede iteratie met de pionier en één uitvoerende docent is uitgevoerd zoals beoogd. In de voorgaande iteratie hebben ontwerpsessies plaatsgevonden met dezelfde pionier en onderzoeker van TLT, maar met een andere docent. De kennis die tijdens die ontwerpsessie is opgedaan, heeft de pionier bij deze iteratie opnieuw ingezet. De literatuur heeft een beperkte rol gespeeld bij het ontwerp en het eigenaarschap van het ontwerp is bij de docent belegd. Het ontwerpproces werd in twee fasen is uitgevoerd. Eén fase voorafgaand aan de start van de uitvoering van de lessenreeks en een tweede fase in de eerste weken van de uitvoering van de lessen. Er was voldoende ontwikkeltijd om de inhoud van de lessen aan de weblectures te verbinden met benutting van activerende werkvormen. Dit tweede prototype omvat een aanpak met zeven weblectures, waarbij één weblecture is vernieuwd door de bibliotheek. De lessen kregen een andere invulling waarbij de didactische werkvormen een centrale rol vervullen. Deze lessen hebben studenten ondersteund bij het schrijven van hun eindopdracht.

De relevantie van dit ontwerp is geborgd in de vooronderzoeksfase met de docent en de pionier, die werden ondersteund door onderzoekers van TLT. Het ontwerp waarbij literatuur beperkt werd gebruikt, richt zich op het oplossen van ervaren problemen en kansen die in het onderwijs zijn geconstateerd. Vorm en inhoud van de meeste weblectures is relevant omdat het gebaseerd is op eerdere ervaringen van één van de docenten, op de ervaring van een medewerker van de bibliotheek van Inholland, en op veel ervaring met weblectures binnen Inholland.

De consistentie van het ontwerp bij 'Literatuurstudie' is goed. Volgens docenten en studenten is het logisch om voorafgaand aan lessen weblectures te bekijken en ze zijn positief over de gecombineerde aanpak van lessen en weblectures. Geconcludeerd kan worden dat het herontwerp, waarbij met name op de didactische aanpak in de lessen is ingezet, een goede combinatie heeft opgeleverd van lessen en weblectures. In de antwoorden op open vragen in de vragenlijst wordt gesuggereerd meer tijd vrij te maken tijdens de lessen voor groepswork en om de theorie uit de weblectures niet tijdens de les te herhalen. Met die suggesties kan de effectiviteit van de lessen verder worden versterkt.

4.2 Ervaren bruikbaarheid

De studenten waarderen de weblectures en vinden ze bruikbaar. Ze waren ook goed te vinden en te openen. De weblectures zijn wisselend bekeken, dat geven zowel de docent als de studenten aan. De weblecture van bibliotheek Inholland en de weblecture over APA werden het minst positief beoordeeld. Ondanks het feit dat de weblecture van bibliotheek Inholland ten opzichte van de vorige versie is aangepast. Over de bruikbaarheid van het totale ontwerp kan worden geconcludeerd:

- Het is redelijk gelukt om studenten vooraf naar de weblectures te laten kijken;
- Het is redelijk gelukt om herhaling van de theorie uit de weblectures tijdens de les te voorkomen;
- Het is opvallend dat studenten hebben aangegeven dat de tijd die aan opdrachten wordt besteed, uitgebreid mag worden, evenals de tijd die tijdens de les beschikbaar wordt gesteld voor het samenwerken in de eigen groepen.

4.3 Ervaren effectiviteit

Zoals eerder opgemerkt, kunnen op basis van de data in dit onderzoek slechts beperkt uitspraken worden gedaan over de effectiviteit van het ontwerp. Het ontwerp lijkt het ervaren probleem opgelost te hebben. Het inzetten van een serie weblectures gekoppeld aan lesinhouden heeft studenten ondersteund in het leerproces en wordt door een meerderheid van de studenten positief gewaardeerd. De studenten voelen zich daarnaast veelal meer betrokken bij de leerstof en kunnen de theorie beter begrijpen en toepassen.

4.4 Verbetersuggesties en aanbevelingen

Studenten zijn overwegend positief over deze manier van lesgeven. Het feit dat lang niet alle studenten de weblectures voorafgaande aan de lessen hebben bekeken is nog een punt van aandacht. Om de verzameling verbetersuggesties te ordenen wordt onderstaande indeling gebruikt in het overzicht:

- Factoren met betrekking tot de bruikbaarheid van het ontwerp;
- Factoren met betrekking tot de effectiviteit van het ontwerp;
- Factoren met betrekking tot de randvoorwaarden, met als onderscheid:
 - Factoren die niet beïnvloedbaar zijn vanuit het ontwerp of de implementatie van het ontwerp.
 - Factoren die beïnvloedbaar zijn via het ontwerp: functionele eisen of voorwaarden, want de functionele eis dat video op een bepaalde wijze wordt ingezet, kan alleen leiden tot een effectief ontwerp als aan de voorwaarde wordt voldaan dat studenten in staat zijn om de video's te bekijken en tijdens de les activerende opdrachten uit te voeren.
 - Factoren die beïnvloedbaar zijn in de voorbereiding van de implementatie: condities in de context die de uitvoering zoals bedoeld in de weg staan, maar die wel kunnen worden beïnvloed vanuit het onderzoek.

Aandachtsgebied	Verbetersuggestie	Overweging
<p><u>Bruikbaarheid</u> die via het ontwerp is te beïnvloeden.</p>	<p>Besteed tijdens de lessen meer tijd aan de opdrachten.</p>	<p>Oprachten kunnen zowel op groeps- als individueel niveau worden geformuleerd.</p>
	<p>Spreek studenten aan wanneer ze de weblectures niet hebben bekeken.</p>	<p>Het wekelijks aanspreken van studenten die de weblectures niet hebben bekeken in combinatie met opdrachten die het bekijken van de weblectures onontkoombaar maken, kan een cultuur creëren waarin het heel 'normaal' is dat weblectures voorafgaande aan de les worden bekeken.</p>
	<p>Maak het vooraf bekijken van weblectures meer verplicht of onontkoombaar.</p>	<p>Deze suggestie past minder goed bij het uitgangspunt dat een student zelf verantwoordelijk is voor het eigen leerproces en zelf regie houdt over het leerproces. Wel kunnen opdrachten beter op de weblectures worden aangesloten, waardoor de effectiviteit van de les toeneemt. Studenten die weblectures niet bekijken maar wel toegang hebben tot de les, kunnen niet effectief meedoen en verstoren mogelijk het leerproces van andere studenten.</p>
	<p>Stimuleer het elkaar bieden van ondersteuning van de sterkere studenten aan de zwakkere of achterlopende studenten.</p>	<p>Door de inzet van sterkere studenten om zwakkere studenten te ondersteunen, maak je zichtbaar dat je de sterke studenten waardeert en tevens kan dit de zwakkere student motiveren om de achterstand in te lopen.</p>
	<p>Maak een weblecture waarin de opdracht wordt toegelicht.</p>	<p>Deze weblecture kan zowel gericht zijn op de inhoudelijk als op de structuur en aanpak van de opdracht.</p>
	<p>Stel voorbeelden beschikbaar van opdrachten uit voorgaande jaren.</p>	<p>Deze voorbeelden kunnen tijdens de les dienen als materiaal door studenten deze voorbeelden te laten beoordelen aan de hand van beoordelingscriteria en ze geven inzicht in hoe een opdracht eruit kan zien.</p>
<p><u>Effectiviteit</u> van het ontwerp die via het ontwerp is te beïnvloeden.</p>	<p>Ontwikkel een handleiding voor docenten om overdracht naar en afstemming tussen docenten te bevorderen.</p>	<p>Een docentenhandleiding voorkomt kennisverlies bij wisseling van rollen van docenten en daarnaast stimuleert dit een eenduidige organisatie van het vak.</p>
<p><u>Randvoorwaarden</u> die via het ontwerp zijn te beïnvloeden.</p>	<p>Laat OER en studiehandleiding van de module goed op elkaar aansluiten met betrekking tot aanwezigheidsplicht.</p>	<p>Dit voorkomt verwarring en het is daarnaast nodig voor een accreditatie. Wanneer de aanwezigheid wel wordt verplicht, stel dan een vervangende opdracht op die van voldoende omvang en complexiteit is en waarvoor het bekijken van de weblectures noodzakelijk is.</p>
<p><u>Randvoorwaarden</u> die <u>niet</u> die via het ontwerp zijn te beïnvloeden.</p>	<p>Zorg dat docenten de theorie niet tijdens de les nog eens herhalen.</p>	<p>Deze suggestie valt onder de algemene bekwaamheid van de docent met betrekking tot activerende didactiek in combinatie met de inzet van video.</p>
	<p>Geef invulling geven aan het klassenmanagement waardoor studenten in lessen effectief aan de opdrachten werken.</p>	<p>Deze suggestie valt onder de algemene bekwaamheid van de docent om studenten tijdens de uitvoering van opdrachten te coachen. Loop rond en voorkom afleiding. Spreek studenten aan en laat hen elkaar aanspreken.</p>
<p><u>Randvoorwaarden</u> die via de implementatie zijn te beïnvloeden.</p>	<p>Plaats een lijst met (werkende) links naar de weblectures in de digitale omgeving. Controleer periodiek of de links werken.</p>	<p>Per les weergeven van de weblectures in de digitale omgeving verlaagt de drempel voor studenten om de weblectures ook te bekijken, omdat ze allemaal bij elkaar staan en goed te vinden zijn.</p>
	<p>Geef aan wat het beoogde doel is van deze manier van lesgeven.</p>	<p>Wederzijdse verwachtingenmanagement waarbij de student helder krijgt waarom voorbereiding voorafgaande aan de les noodzakelijk is.</p>
	<p>Train studenten in het omgaan met weblectures.</p>	<p>Tijdens de eerste les laten zien waar de weblectures gevonden kunnen worden en hoe deze kunnen worden bekeken.</p>

4.5 Reflectie op de conclusies in het licht van de onderzoeksvraag

De centrale vraag in deze casestudy was: Hoe zie het didactische ontwerp van de conceptuele leerlijn in jaar 1, blok 3 in de opleiding Pedagogiek eruit, waarin beoogd wordt met de inzet van weblectures en een andere invulling van contacttijd bij te dragen aan activering van de student en de versterking van de iteratie tussen docent en student, en waarbij docenten zich eigenaar voelen van het ontwerp en zich ook in staat achten het ontwerp in de praktijk te realiseren?

Het resultaat van de tweede iteratie bij het vak 'Literatuurstudie' is een ontwerp in de vorm van het 'flipping the classroom' model: instructie verplaatsen buiten de lessen en de lessen gebruiken voor de verwerking, met als voordeel dat medestudenten en docenten aanwezig zijn voor nadere uitleg en ondersteuning tijdens die verwerking in de les. Dit vraagt van docenten een ontwerp van weblectures en een herontwerp van lessen die verbonden zijn met bijbehorende weblectures (Griffioen, 2016). Het totaalontwerp kan getypeerd worden als 'blended learning' (Fransen, 2006; Oliver & Trigwell, 2005). Bekend is dat dit veel vraagt van docenten en van de organisatie van het onderwijs. Naar 'flipping the classroom' heeft de University of Tennessee relatief recent onderzoek gedaan onder docenten (Long, Cummins, & Waugh, 2017). Ook Diana Laurillard had tijdens Online Educa Berlijn (2016) eenzelfde boodschap: een 'blended' ontwerp vraagt veel van docenten, het vraagt immers een volledig ontwerp, waarin activiteiten binnen en buiten contacttijd in de online én fysieke omgevingen met elkaar verbonden dienen te zijn. Het betreft een geheel nieuwe uitvoeringspraktijk en onderhoud.

Doordat pionier en de uitvoerende docent nauw samenwerkten, is in deze casus het eigenaarschap voor het ontwerp gerealiseerd: de docent voelde zich betrokken bij het ontwerp, bij de uitvoering en bij het onderzoek naar de bruikbaarheid en effectiviteit van het herontwerp. De docent achtte zich ook in grote lijnen in staat het ontwerp in de praktijk te realiseren. De weblectures waren vanuit de vorige iteratie beschikbaar. In de praktijk blijkt dat docenten zich pas na het ontwerpen en opnemen van weblectures richten op het herontwerpen van de activiteiten in de contacttijd (zie ook de Community of Practice Video bij Inholland). Dat herontwerpen van de didactische aanpak in de contacttijd gebeurt dan meestal in een aantal iteraties van ontwerpen, testen in de uitvoering en verbeteren. Bij het herontwerpen van de lessen zien docenten een probleem in de geroosterde contacttijd: het anders invullen van de lessen voor gecombineerde (en dus grote) groepen levert problemen op. In deze tweede iteratie is dus vooral aandacht besteed aan de koppeling van de lessen aan de weblectures.

Het ontwerp kan in aanleg worden beschouwd als een relevante, consistente, bruikbare en effectieve aanpak van het gebruik van video in leerprocessen waarin samenwerkend leren plaatsvindt, terwijl gewerkt wordt aan individuele opdrachten. De doorgevoerde verbeteringen op basis van de eerste iteratie kunnen daarmee ook daadwerkelijk worden gezien als verbeteringen. Tegelijkertijd laat de tweede iteratie zien dat in de uitvoering van het ontwerp nog verbeteringen mogelijk zijn. Die verbeteringen betreffen dan voornamelijk de factoren in relatie tot randvoorwaarden en de wijze waarop docenten de aanpak in praktijk brengen. Dat benadrukt in de eerste plaats het contextspecifieke karakter van elk onderwijsontwerp en het bevestigt de noodzaak dat een ontwerp voldoende flexibel moet zijn en zonder problemen moet kunnen worden aangepast aan de behoeftes en omstandigheden in een gegeven leerpraktijk.

De docenten die het ontwerp uitvoeren zijn van grote invloed op de mate waarin het uitgevoerde curriculum overeenkomt of afwijkt van het ontworpen curriculum en of zij het ontwerp in de gegeven situatie ook effectief kunnen laten worden. Dat laatste hangt samen met hun kwaliteiten op het terrein van de inhoud van de taak, hun organisatorische kwaliteiten en hun begeleidingsvaardigheden. Dat zijn factoren die maar ten dele kunnen worden ondervangen in een ontwerp.

4.6 Suggesties voor vervolgonderzoek

Een terugkerend thema bij 'flipping the classroom' is het gebrek aan inzicht in hoe vaak en op welke wijze de studenten de weblectures bekijken (Griffioen, 2016). De mogelijke relatie tussen studentenkenmerken en het bekijken van weblectures is in onderzoek nog relatief onderbelicht gebleven en verdient vervolgonderzoek.

Docenten geven vaak wel aan open te staan voor het inzetten van weblectures bij hun onderwijs, maar in de praktijk komt het er meestal niet van. Los van de beschikbaarheid van tijd die een rol speelt, zou onderzoek zich kunnen richten op het in kaart brengen van andere factoren die hierbij mogelijk een rol spelen.

Referenties

- Andriessen, D., Onstenk, J., Delnooz, P., Smeijsters, H., & Peij, S.. (2010). *Gedragscode voor praktijkgericht onderzoek voor het hbo*. Den Haag: HBO Raad.
- Filius, R. (2008). De huiskamer als cursuslokaal: Flexibel leren met weblectures. *Develop, volume 2008, issue 4*, 30 – 41.
- Filius, R., & Lam, I. (2009). *Rapport evaluatie weblectures*. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Fransen, J. (2006). Een nieuwe werkdefinitie van blended learning. *OnderwijsInnovatie, juni 2008*, 26-29.
- Fransen, J. (2013). De pionier als bruggenbouwer. *Weten Wat Werkt en Waarom (4W)*, 2(3), 14-19.
- Gotte, B., & Swager, P. (2016). Scripting van peerreview in een leerpraktijk in de opleiding Communicatie: Rapportage over test en evaluatie van een herontwerp van het project “De Communicatiecyclus” op de locaties Diemen/Den Haag/ Rotterdam. Den Haag: Hogeschool Inholland/Lectoraat TLT.
- Griffioen, E. (2016). *De betrokkenheid en prestatie van eerstejaars HBO-Toerisme studenten in een geflippte leeromgeving* (masterthesis). Heerlen: Open Universiteit.
- Hansch, A., Hillers, L., McConachie, K., Newman, C., Schildhauer, T., & Schmidt, P. (2015). Video and online learning: Critical reflections and findings from the field. *SSRN Electronic Journal*. <http://doi.org/10.2139/ssrn.2577882>
- Kester, L., & Merriënboer, J. v. (2013). Effectief leren van multimediale leerbronnen. *Weten Wat Werkt en Waarom (4W)*, 2(4), 14-51.
- Koumi, J. (2013). Pedagogic design guidelines for multimedia materials: A call for collaboration between practitioners and researchers. *Journal of Visual Literacy* 32(2), 85-114.
- Long, T., Cummins, J., & Waugh, M. (2017). Use of the flipped classroom instructional model in Higher Education: Instructors’ perspectives. *Journal of Computing in Higher Education*, 29(2), 179-200.
- Oliver, M., & Trigwell, K. (2005). Can ‘blended learning be redeemed? *E-Learning and Digital Media*, 1(2), 17-26.
- Schoonenboom, J., Sligte, H., & Kliphuis, E. (2009). Guidelines for supporting re-use of existing digital learning materials and methods in higher education. *Research in Learning Technology*, 17(2). Available at: <<https://journal.alt.ac.uk/index.php/rlt/article/view/904> <http://doi.org/10.3402/rlt.v17i2.10870>.
- Berg, E. v. d., & Kouwenhoven, W. (2008). Ontwerponderzoek in vogelvucht. *Tijdschrift voor Lerarenopleiders* 29(4), 20-26.
- Woolfitt, Z. (2017). Presenting a complex project assignment through selected video formats (research report). Den Haag: Hogeschool Inholland/Lectoraat TLT.

Bijlage 1 | Vragenlijst studenten [fragment]

Beste student, in de afgelopen periode heb je het onderdeel 'Ouders en de gezinsopvoeding: Literatuurstudie' (vanaf nu: 'Literatuurstudie') gevolgd waarin gewerkt is met een combinatie van weblectures en lessen. We willen graag weten hoe je dat hebt ervaren en of je suggesties hebt voor verbetering van de aanpak. We waarderen het daarom zeer als je deze vragenlijst invult met een aantal stellingen en enkele open vragen. Kies bij de stellingen steeds de optie die het dichtst ligt bij je mening daarover: *geheel mee oneens – enigszins mee oneens - niet mee oneens of eens – enigszins mee eens - geheel mee eens*. Het invullen kost je ongeveer 10 tot 15 minuten. Alle gegevens worden uiteraard vertrouwelijk behandeld. Hartelijk dank voor je medewerking.

Het docententeam van 'Literatuurstudie' en het onderzoeksteam Teaching, Learning & Technology.

NB. Een weblecture is een filmpje met een PowerPoint.

Algemeen

Ik volg de opleiding:

Locatie: [indien van toepassing]:

Klas:

Leeftijd:

1. Hoeveel weblectures heb je deze periode in totaal bekeken voorafgaand aan de lessen 'Literatuurstudie'?

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

2. Hoeveel lessen 'Literatuurstudie' heb je in totaal bijgewoond deze periode?

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

A.1. Ik kon de weblectures altijd makkelijk vinden

5-puntsschaal

A.2 Welke omschrijving geeft het beste weer hoe jij de weblectures hebt bekeken? [meerdere antwoorden mogelijk]

- De eerste keer bekeek ik een weblecture van begin tot einde.
- Ik heb de weblectures meerdere keren van begin tot eind bekeken.
- Ik bekeek de weblectures eerst van begin tot einde, daarna bekeek ik nog delen ervan.
- Ik bekeek de weblectures alleen om bepaalde informatie te zoeken.
- Ik zette de weblectures af en toe op pauze om notities te maken.
- Ik heb de weblectures bekeken op verhoogde snelheid.
- Ik heb de weblectures bekeken op verlaagde snelheid.
- Ik bekeek de weblectures 'zappend' zonder specifieke aanpak.
- Ik heb de weblectures niet bekeken.

De volledige vragenlijst is beschikbaar bij het lectoraat TLT.

Bijlage 2 | Ontwerp onderdeel 'Literatuurstudie' [fragment]

[Bron: studiehandleiding]

Week	In de les	Werkvormen	Voorbereiden voor volgende les:
Week 1	<ul style="list-style-type: none"> • Introductie Literatuurstudie • Oriëntatie op onderwerp: Ondersteuningsvraag van ouders met kinderen 4-12 jaar 	<p>Opdracht</p> <ul style="list-style-type: none"> • Studenten maken een <u>mindmap</u> over de casus <p>Vorbereiding door de docent:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A3-papier meenemen (+ eventueel de casus in het midden afdrukken) 	<ul style="list-style-type: none"> • Vraagstelling en deelvragen meenemen volgende les • Bekijk <u>Weblecture 1: Vraagstelling</u> https://mediasite.inholland.nl/Mediasite/Play/58571e3ed6804a099c5c934b27de0e041d
Week 2	<ul style="list-style-type: none"> • Hoofd- en deelvragen bepalen 	<p>Koppeling <u>weblecture</u> en werkcollege:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Docent stelt vraag m.b.v. programma '<u>Antswergarden</u>' over inhoud <u>weblecture</u>; studenten antwoorden m.b.v. mobiele telefoon. Er ontstaat een woordspin. <p>Opdracht</p> <ul style="list-style-type: none"> • Studenten bedenken één hoofdvraag en enkele deelvragen 	<ul style="list-style-type: none"> • Bekijk <u>Weblecture 2: Zoeken van Literatuur</u> https://mediasite.inholland.nl/Mediasite/Play/1f113c3b539344ac91a5de712097c3ed1d • Neem per persoon één artikel mee naar les 3

Het volledige ontwerp is beschikbaar bij het lectoraat TLT.